

**Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės
atskaitomybės standartai**

24-asis VSAFAS

„Su darbo santykiomis susijusios išmokos“

(projektas)

Turinys

- **Bendrosios nuostatos**
- **Išmokų grupavimas**
- **Trumpalaikės išmokos darbuotojams**
- **Ilgalaikės išmokos darbuotojams**
- **Išaitinės išmokos**
- **Informacijos pateikimas finansinėse ataskaitose**
- **Užduotis**

Bendrosios nuostatos

Šis standartas taikomas visoms išmokoms darbuotojams pinigais ir natūra, mokamoms pagal sutartis, teisės aktus arba numatomoms mokėti pagal neatšaukiamąjį pasižadėjimą:

- VSS darbuotojams ir įmokoms į išteklių fondus;
- atlygiui už suteiktas paslaugas, perduotas ar suteiktas teises pagal kitas nei darbo sutartis, atitinkančias darbo santykių esmę (pvz., individualios veiklos, autorines ir pan. sutartis);
- kitoms išmokoms fiziniams asmenims pagal teisės aktų nuostatas (pvz., išlaidų kompensacijoms, dovanoms ir laimėjimams (prizams), stipendijoms studentams).

Pagal šį VSAFAS darbuotojais yra laikomi darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, valstybės politikai, teisėjai, pareigūnai, tarnautojai, profesinės karo tarnybos kariai ir kiti asmenys, gaunantys atlygį už atliekamą darbą ar nustatytas pareigas.

Išmokų grupavimas

- **trumpalaikės išmokos** darbuotojams, tokios kaip darbo užmokestis, kasmetinių atostogų apmokėjimas, ligos pašalpos, vienkartinės išmokos, jei išmokamos per dvylika mėnesių po ataskaitinio laikotarpio pabaigos, nepiniginės išmokos (tokios kaip nemokamai suteiktas būstas, apmokamos sveikatos priežiūros paslaugos, draudimo įmokos, nemokamos prekės ar paslaugos) esamiems darbuotojams ir darbdavio socialinio draudimo įmokos;
- **ilgalaikės išmokos**, tokios kaip išmokos už ilgametį darbą, ilgalaikio netekto darbingumo išmokos (periodinės ar vienkartinės) ir kitos atidėtos kompensacijos, mokamos praėjus dvylika mėnesių po ataskaitinio laikotarpio pabaigos;
- **išaitinės išmokos.**

Trumpalaikės išmokos darbuotojams

1. Darbo užmokestis ar jį atitinkantis užmokestis;
2. Darbdavio socialinio draudimo įmokos;
3. Trumpalaikės išmokos už ne darbo laiką (pvz., už kasmetines atostogas, ligos pašalpa iš darbdavio lėšų ir pan.), kai už ne darbo laiką numatoma sumokėti per dvylika mėnesių po ataskaitinio laikotarpio pabaigos;
4. Vienkartinės išmokos (priedai, priemokos ir pan.), mokamos per dvylika mėnesių nuo laikotarpio, kuriuo darbuotojai atliko susijusį darbą, pabaigos;
5. Išmokos natūra (tokios kaip nemokamai suteiktas būstas, sveikatos priežiūros paslaugos, draudimo įmokos, nemokamos prekės ar paslaugos).

Trumpalaikės išmokos darbuotojams (2)

6. Išlaidų kompensacijos;
7. Dovanos ir laimėjimai (prizai);
8. Premijos, skiriamos sportininkams, jų treneriams, masažuotojams, gydytojams ir mokslininkams;
9. Valstybės stipendijos;
10. Stipendijos studentams;
11. Kitos panašios išmokos.

Trumpalaikės išmokos darbuotojams (3)

- Trumpalaikės išmokos darbuotojams apskaitoje registruojamos kaip trumpalaikis įsipareigojimas ir sąnaudos tą ataskaitinį laikotarpį, už kurį trumpalaikės išmokos yra apskaičiuotos. Trumpalaikės išmokos nediskontuojamos.
- Jei per ataskaitinį laikotarpį darbuotojas atliko darbą, VSS turi pripažinti trumpalaikių išmokų, kurias numatoma mokėti už tą darbą, įsipareigojimą darbuotojams:
 - kaip įsipareigojimą, prieš tai išskaičiavęs iš anksto sumokėtą sumą. Jei iš anksto sumokėta suma viršija apskaičiuoto įsipareigojimo sumą, VSS turi pripažinti šį perviršį kaip turtą (išankstinius apmokėjimus) tiek, kiek toks išankstinis mokėjimas sudarys sąlygas sumažinti būsimuosius mokėjimus ar susigrąžinti pinigus; ir
 - kaip sąnaudas, nebent kitas VSAFAS reikalautų ar leistų įtraukti šias išmokas į kuriamo turto vertę (pavyzdžiui, 8-asis VSAFAS „Atsargos“, 12-asis VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“, 13-asis VSAFAS „Nematerialusis turtas“).

Trumpalaikės išmokos darbuotojams (4)

VSS turi pripažinti trumpalaikių išmokų darbuotojams sąnaudas už mokamą ne darbo laiką:

- kaupdamas būsimų išmokų sąnaudas už mokamą ne darbo laiką – kai darbuotojai atlieka darbą, suteikiantį teisę į ilgesnį būsimą mokamą ne darbo laiką (pavyzdžiui, kasmetines atostogas); arba
- iš karto pripažindamas trumpalaikių išmokų už mokamą ne darbo laiką sąnaudas tą laikotarpį, kai VSS privalo apskaičiuoti šias sumas, tačiau jų nebuvo galima iš anksto tikėtis (pavyzdžiui, ligos pašalpa iš darbdavio lėšų), nebent kitas VSAFAS reikalautų ar leistų įtraukti šias išmokas į kuriamo turto vertę.

Trumpalaikės išmokos darbuotojams (5)

Mokamas nedarbo laikas skirstomas į:

Darbo laikas, kurį galima perkelti ir išnaudoti būsimaisiais laikotarpiais, jei einamąjį laikotarpį sukauptas mokamas ne darbo laikas buvo nevisiškai išnaudotas.

Kaupiamasis mokamas ne darbo laikas gali būti:

1. mokamas (t. y. kai nutraukus darbo santykius darbuotojai turi teisę gauti pinigines kompensacijas už nepanaudotą sukauptą mokamą ne darbo laiką);
2. nemokamas (kai išeinantis iš darbo darbuotojai neturi teisės gauti piniginių išmokų).

Išmokų darbuotojams įsipareigojimas atsiranda tada, kai darbuotojai atlieka darbą, didinantį jų teisę į būsimą kaupiamąjį mokamą ne darbo laiką.

Nekaupiamasis mokamas ne darbo laikas neperkeliamas: įsipareigojimas apmokėti nekaupiamąjį mokamą ne darbo laiką išnyksta, jei ataskaitinį laikotarpį skirtas ne darbo laikas neišnaudojamas, ir nesuteikia išeinantiems iš darbo darbuotojams teisės gauti piniginę kompensaciją už neišnaudotą mokamą ne darbo laiką (pvz., ne darbo laikas dėl ligos, motinystės (tėvystės) atostogų).

Įsipareigojimą ir sąnaudas VSS registruoja tada, kai pateikiami įrodymai apie darbuotojo pasinaudojimą teise į mokamą ne darbo laiką ir ši išmoka yra apskaičiuojama.

Trumpalaikės išmokos darbuotojams (6)

- VSS turi pripažinti vienkartinių piniginių ir nepiniginių išmokų (pvz., išmokų už darbo rezultatus, asmeninių švenčių proga ir pan.) sąnaudas ir įsipareigojimą pagal šio standarto nuostatas tada, kai:
 - jis turi teisinę prievolę ar neatšaukiamąjį pasižadėjimą atlikti tokius mokėjimus dėl buvusiųjų įvykių ar už praėjusį ataskaitinį laikotarpį; ir
 - šias sąnaudas ir įsipareigojimą galima patikimai įvertinti.

Trumpalaikės išmokos darbuotojams (7)

- VSS gali neturėti prievolės mokėti priedus ir pašalpas, tačiau gali turėti teisę juos mokėti pagal VSS nustatytą vidaus tvarką. Jei VSS darbuotojai gali pagrįstai tikėtis gauti minėtus priedus ir pašalpas, jie taip pat laikomi neatšaukiamuoju pasižadėjimu.
- VSS gali patikimai įvertinti teisinę prievolę ar neatšaukiamąjį pasižadėjimą ir registruoti priedų ir pašalpų sąnaudas ir įsipareigojimą tada, kai:
 - VSS vadovo patvirtinta priedų ir pašalpų mokėjimo apskaičiavimo tvarka; ir
 - VSS gali patikimai nustatyti mokėtinų priedų ir pašalpų sumą už ataskaitinį laikotarpį prieš parengdamas FAR; ir
 - praėjusiais laikotarpiais taikyta priedų ir pašalpų mokėjimo praktika leidžia patikimai nustatyti VSS neatšaukiamojo pasižadėjimo mokėti priedus ir pašalpas sumą.

Ilgalaikės išmokos darbuotojams

Ilgalaikės išmokos darbuotojams – išmokos, kurios mokamos praėjus 12 mėnesių nuo tada, kai darbuotojas atlieka darbą, iš VSS, išskyrus išteklių fondus, darbo užmokesčio ir kitų išlaidų straipsnių:

- išmokos už ilgalaikį darbą;
- ilgalaikės netekto darbingumo išmokos;
- atidėtosios kompensacijos, mokamos po dvylikos mėnesių pasibaigus laikotarpiui, per kurį jos buvo uždirbtos ir pan.

■ Ilgalaikių išmokų darbuotojams sąnaudos ir įsipareigojimai pripažįstami nedelsiant, nustatčius prievolę mokėti tokias išmokas. Apskaičiuojant sąnaudas ir įsipareigojimus, yra vertinama dabartinė nustatytų išmokų įsipareigojimo vertė paskutinę ataskaitinio laikotarpio datą.

Ilgalaikės išmokos darbuotojams (2)

- Jei ilgalaikės išmokos dydis priklauso nuo darbo (tarnybos) trukmės, įsipareigojimas proporcingai pripažįstamas per visą darbo (tarnybos) laiką. Vertinant šį įsipareigojimą, turi būti atsižvelgta į tikimybę mokėti tokią išmoką ir ataskaitinį laikotarpį, už kurį mokėjimas turėtų būti atliktas. Pavyzdžiui, jei nustatyta kadencijai skiriamams pareigūnams, teisėjams teisės aktai numato vienkartinę išmoką pasibaigus kadencijai, ši išmoka turi būti kaupiama per visą kadencijos laikotarpį, atsižvelgiant į tikimybę tokią išmoką mokėti.
- Jei išmokos dydis yra vienodas visiems darbuotojams, neatsižvelgiant į ištarnautą laiką, šių išmokų sąnaudos pripažįstamos tada, kai įvyksta įvykis ar atsiranda aplinkybės, dėl kurių mokama išmoka.

Išaitinės išmokos

- VSS turi pripažinti išaitinę išmoką įsipareigojimu ir sąnaudomis tada, kai VSS įsipareigoja mokėti išaitines išmokas:
 - savo iniciatyva nutraukęs darbo santykius su darbuotoju ar darbuotojų grupe, jei išaitinę išmoką apskaičiuavo pats VSS arba ji mokama teismo sprendimu; arba
 - pasiūlęs darbuotojui mokėti išaitines išmokas už darbo santykių nutraukimą abipusiu sutarimu.
- Išaitinės išmokos neteikia VSS būsimosios ekonominės naudos ir pripažįstamos sąnaudomis nedelsiant.

Išaitinės išmokos (2)

- VSS gali būti įpareigotas mokėti išaitines išmokas teisės aktu, sutarčių ar kitų susitarimų nustatyta tvarka arba VSS darbuotojai gali pagrįstai tikėtis tokių išmokų pagal neatšaukiamąjį pasižadėjimą. Paprastai išaitinės išmokos yra vienkartiniai mokėjimai, tačiau kartais jie gali apimti ir:
 - papildomas pensijas ar kitas išmokas, pasibaigus tarnybos laikotarpiui, iš darbdavio lėšų; ir
 - atlyginimą iki tam tikro nurodyto laikotarpio pabaigos, jei darbuotojas daugiau nebedirba darbo, teikiančio VSS ekonominės naudos.

Informacijos pateikimas finansinėse ataskaitose

Kai dėl likvidavimo, reorganizavimo ar kitų priežasčių darbuotojams yra pateikti pasiūlymai dėl darbo santykių nutraukimo (pakeitimo) ir yra neaiški tiksliai iškeitinių išmokų suma bei mokėjimo laikas, registruojamas neapibrėžtasis įsipareigojimas ir (arba) informacija apie jį aiškinamajame rašte pateikiama, kaip nustatyta 18-ajame VSAFAS „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“.

Baigiamosios nuostatos

- VSS, taikydamas šį standartą pirmą kartą, perkeldamas pradinį likučius, inventorizuoja kiekvieno darbuotojo nepanaudotų kasmetinių atostogų dienas ir jo vidutinį darbo užmokestį, kad įvertintų sukauptų nepanaudotų atostogų dienų pradinį likutį ir jį tinkamai apskaičiuotų ir užregistruotų.
- Taip pat turi būti įvertintos ir užregistruotos kitos su išmokomis darbuotojams susijusios sukauptos sąnaudos (pavyzdžiui, sukauptos priedų ir priemokų sąnaudos, apskaičiuotos už laikotarpį iki šio standarto taikymo).

Pagrindinės išmokų darbuotojams operacijos

1. Registruojamos darbo užmokesčio ir valstybinio socialinio draudimo sąnaudos
 - D 8 Darbo užmokesčio sąnaudos
 - D 8 Valstybinio socialinio draudimo sąnaudos
 - K 6 Su darbo santykiais susijusios mokėtinos sumos/6 sukauptos sąnaudos
2. Registruojamos finansavimo pajamos
 - D 2 Sukauptos pajamos
 - K 7 Finansavimo pajamos
3. Pateikus mokėjimo paraišką, registruojamos gautinos finansavimo sumos
 - D 2 Gautinos finansavimo sumos
 - K 2 Sukauptos pajamos
 - D 4 Finansavimo sumos (panaudotos)
 - K 4 Finansavimo sumos (gautinos)
4. Registruojamos įplaukos ir gautos finansavimo sumos
 - D 2 Pinigai ir pinigų ekvivalentai
 - K 2 Gautinos finansavimo sumos
 - D 4 Finansavimo sumos (gautinos)
 - K 4 Finansavimo sumos (gautos)
5. Registruojamas mokėtinų sumų nurašymas
 - D 6 Su darbo santykiais susijusios mokėtinos sumos
 - K 2 Pinigai ir pinigų ekvivalentai

Užduotis

BĮ „D“ pagal darbo užmokesčio apskaičiavimo žiniaraštį 200X m. liepos mėnesį patiria 100 000 Lt darbo užmokesčio sąnaudų ir 31 000 Lt socialinio draudimo sąnaudų. Pagal darbo užmokesčio apskaičiavimo žiniaraštį BĮ „D“ turi pervesti 24 000 Lt gyventojų pajamų mokesčio, 34 000 Lt socialinio draudimo įmokų ir išmokėti 73 000 Lt darbuotojams (darbo užmokestį). Darbo užmokestis mokamas iš lėšų, gautų iš valstybės biudžeto. Su darbo santykiais susijusias mokėtinas sumas BĮ „D“ registruoja apskaitoje 200X m. liepos mėn. 31 d. ir tą pačią dieną pateikia mokėjimo paraišką valstybės išdui, kurią registruoja apskaitoje. 200X m. rugpjūčio 2 d. BĮ „D“ gauna lėšas iš valstybės išdo ir tą pačią dieną sumoka mokėtinas sumas.

Kokie įrašai registruojami BĮ „D“ apskaitoje?